

УДК 929:378.4(477-25) Лобода А. М.

*Вікторія Василівна ПАТИК,
кандидат історичних наук,
старший науковий співробітник
Інституту біографічних досліджень НБУВ (Київ).*

НАУКОВА ТА ПЕДАГОГІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ АНДРІЯ МИТРОФАНОВИЧА ЛОБОДИ (ДО 145-РІЧЧЯ ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ АКАДЕМІКА).

Досліджується життєвий шлях, наукова та педагогічна діяльність академіка, віце-президента ВУАН Андрія Лободи. Розглянуто його курси лекцій із історії української літератури, народної словесності, історії російської літератури. Висвітлено його роль і внесок у розвиток історичного краєзнавства та фольклористики.

Ключові слова: Андрій Лобода, Київський університет, педагогічна діяльність, краєзнавчі дослідження, етнографія, літературознавство.

The article examines the life, scientific and pedagogical activities of academician Andrey Loboda. Considered his lectures on the history of Ukrainian literature, folk literature, the history of Russian literature. Deals with its role and contribution to the development of historical local history and folklore.

Keywords: Andrey Loboda, Kyiv University, pedagogical activities, regional studies, ethnography, literature.

Исследуется жизненный путь, научная и педагогическая деятельность академика, вице-президента ВУАН Андрея Лободы. Рассмотрены его курсы лекций по истории украинской литературы, народной словесности, истории русской литературы. Освещены его роль и вклад в развитие исторического краеведения и фольклористики.

Ключевые слова: Андрей Лобода, Киевский университет, педагогическая деятельность, краеведческие исследования, этнография, литературоведение.

Одним із важливих напрямів сучасної історичної науки все ще залишається висвітлення біографій відомих учених, дослідження впливу їхньої діяльності на розвиток різних галузей знання. Водночас із проголошенням незалежності України збільшився інтерес до вивчення біографій вітчизняних діячів науки та культури. Особливе та вагоме значення мають наукові розвідки щодо історичних постатей, які не були належно висвітлені у попередні роки.

У 2016 р. виповнюється 125 років із дня народження видатного сподвижника української науки — Андрія Митрофановича Лободи (1871–1931), відомого широкому загалові як український фольклорист, етнограф, літературознавець, освітній діяч.

Учений належить до помітних постатей кінця XIX – початку XX ст., чия непересічна діяльність була високо оцінена ще за життя. Так, у 1924 р. до 30-ліття наукової діяльності Андрія Лободи на сторінках «Записок історико-філологічного відділу УАН» [2] було надруковано статтю, котра, по-суті, стала першою біографічною розвідкою про вченого та містила докладний огляд його наукових здобутків. У 1928 р. газета «Вечірній Київ» опублікувала автобіографічну статтю А. Лободи, в якій учений розкривав власний життєвий шлях і наукові досягнення [1]. У 1931 р. «Известия АН СССР» видрукували написаний В. М. Перетцем некролог Андрія Митрофановича, у додатку до якого було вміщено список друкованих праць А. М. Лободи [18].

Згодом, у 1950–70-х рр. XX ст. дослідженням постаті А. Лободи займалися П. Попов [19] і С. Музиченко [17]. Зокрема П. Попов зосередив увагу на постаті А. Лободи як фольклориста та зауважив, що той багато уваги приділяв вивченню історіографії фольклору та краєзнавчим дослідженням. Стаття С. Музиченка була опублікована з нагоди 100-річчя від дня народження вченого. Автор розглянув окремі вагомі праці А. Лободи, присвячені фольклористиці та етнографічним дослідженням, а також частково розкрив педагогічну та етнографічну діяльність вченого.

Статті про А. Лободу увійшли також до низки енциклопедичних і довідкових видань, таких як: «Український радянський енциклопедичний словник» (Київ, 1967, т. 2, с. 358), «Радянська енциклопедія історії України» (Київ, 1971, т. 3, с. 29), «Славяноведение в дореволюционной России» [3], «Українська літературна енциклопедія» (Київ, 1995, т. 3, с. 221), «Енциклопедія історії України» (Київ, 2009, т. 6, с. 251).

За часів незалежності України дослідженням постаті А. Лободи займалися М. Чабан [22] та Г. Швидько [23; 24, с. 162]. Перший із них висвітлив біографію А. Лободи, проаналізував його праці, присвячені фольклористиці та краєзнавчим дослідженням, описав ет-

нографічну діяльність та роботу вченого в Етнографічній комісії, а також подав окремі факти з його педагогічної діяльності. Г. Швидько доповнила наявну біографію А. Лободи новими фактами, розглянула його зв'язки з діячами науки та культури Катеринославщини, висвітлила етнографічну та краснзнавчу діяльність.

Біографічну статтю М. Гримич «Андрій Митрофанович Лобода» розміщено на сторінках науково-етнологічного видання «Народна культура українців: життєвий цикл людини» (Київ, 2008, т. 4, с. 574–577). Наукова діяльність ученого, а саме його досягнення у фольклористиці охарактеризована у праці М. Вовк «Фольклористика у класичних університетах України (XIX – початок XXI ст.): словник термінів» (Київ, 2014, с. 42–43).

Короткі біографічні статті та окремі згадки про А. Лободу можна знайти на сторінках праць, присвячених історії Академії наук України [3, с. 62–64; 8, с. 331–332, 9, с. 696], а також у виданні «Історичний факультет Київського національного університету імені Тараса Шевченка: минуле й сьогодення (1834–2004 рр.)» [4, с. 237].

Джерельну базу представляють документи особового фонду А. Лободи, що зберігається в Інституті рукопису Національної бібліотеки імені В. І. Вернадського [6], та збірка наукових праць А. Лободи, що знаходиться у читальному залі колекції наукових праць викладачів і співробітників Київського національного університету імені Тараса Шевченка Наукової бібліотеки ім. М. Максимовича.

В особовому фонді А. Лободи представлені наукові, біографічні матеріали, листування та фотографії. Наукові та творчі матеріали фонду представлені рукописами статей і науковими розвідками вченого, його курсами лекцій, рецензіями на наукові праці тощо. Серед біографічних матеріалів зберігаються вітальні адреси з нагоди 30-ліття наукової діяльності, грамоти про обрання його членом різних наукових товариств, список друкованих праць, відомості про науково-організаційну діяльність. Наявні документи з особового фонду А. Лободи коротко писані у путівнику по особових архівних фондах Інституту рукопису у статті І. Клименко [11].

Збірка наукових праць А. Лободи у Науковій бібліотеці імені М. Максимовича налічує майже 30 одиниць зберігання. Це курси лекцій вченого для Київського імперського університету Св. Володимира та Київських вищих жіночих курсів, його надруковані наукові праці та окремі відбитки статей.

Не можна сказати, що постать А. Лободи є забутою. Періодично з'являються публікації про нього. Проте варто відзначити, що вони розкривають, в основному, біографічні відомості, наукову та громадську діяльність. Значно менше уваги приділено педагогічній ді-

яльності вченого. А джерельні матеріали та документи особового архівного фонду і досі залишаються малодослідженими. Саме тому метою нашої статті є дослідження постаті А. Лободи, виокремлення напрямів його наукової діяльності, а також висвітлення його педагогічної діяльності.

Андрій Митрофанович Лобода народився 14 (26) червня 1871 р. у м. Свенцяни (зараз м. Швянченіс, Литва). Як доводить дослідження Г. К. Швидько, батько А. Лободи — Митрофан Федорович Лобода, був українцем за походженням із Чернігівської губернії, та й сам вчений вважав себе чернігівцем [23, с. 185]. Середню освіту він здобув в Катеринославській класичній гімназії. У 1890 р. вступив на історико-філологічний факультет Київського імператорського університету Св. Володимира (нині — Київський національний університет імені Тараса Шевченка). У роки навчання А. Лобода спершу захоплювався вивченням іноземних мов, зокрема латинської та грецької. Проте згодом став віддавати перевагу літературному та науковому напрямку, зокрема цікавився слов'янською філологією. Значний вплив на формування світогляду А. Лободи та обрання напрямку його наукових досліджень мали викладачі вищого навчального закладу, зокрема професори П. Владимиров, М. Дашкевич, Т. Флоринський [5, с. 251].

Наукову діяльність А. Лобода розпочав з роботи «Банович Страхиня. Матеріали для изучения южнославянского народного эпоса» (1894), що була представлена як дипломна робота та опублікована на сторінках «Университетских известий» Київського імператорського університету Св. Володимира [14]. Одночасно А. Лобода займався вивченням теми «Критико-бібліографічний огляд праць з вивчення російського богатырського епосу» [2, с. 7]. В результаті плідної праці молодий учений за свою роботу «Русский богатырский эпос (Опыт критико-библиографического обзора трудов по русскому эпосу)» [16] отримав золоту медаль та премію імені Пирогова. Водночас вона засвідчила його дослідницький талант та виявила основні риси цього обдарування.

Характерною особливістю наукових підходів А. Лободи до вивчення джерел було дослідження фольклору з історичного погляду, без звернення до міфологічного контексту. Загалом, у науковій роботі він дотримувався принципів історичної школи: вивчав пам'ятки народної творчості у зв'язку з історичними переказами, літописами, побутом народу, літературними впливами.

Одразу по закінченні навчання в Київському імператорському університеті Св. Володимира у 1894 р. до Міністерства народної освіти було подане клопотання, щоб А. Лободу залишили стипен-

діатом для підготовки до професорського звання на кафедрі російської словесності. Проте це питання було вирішене лише у 1895 р. Між тим А. Лободі довелося працювати канцеляристом у казенній палаті та вчителем у різних навчальних закладах Києва [18, с. 517].

У 1896–1897 рр. А. Лобода успішно складає магістерські іспити. У 1898 р. його затверджують приват-доцентом кафедри російської словесності Київського імператорського університета Св. Володимира, а в 1904 р. — екстраординарним професором.

А. Лобода був одним із ініціаторів повторного відкриття Київських вищих жіночих курсів у 1906 р., де він також читав лекції. З 1915 р. вчений став головним редактором «Университетских известий», на сторінках якого опублікована значна частина його наукових праць, лекцій і статей.

Одночасно він викладав на історико-філологічному факультеті Українського народного університету, який у 1918 р. було реорганізовано в Київський державний український університет [20, с. 194–195].

Одними з основних напрямів наукової діяльності А. Лободи були етнографічна та краєзнавча робота, зокрема він досліджував питання, пов'язані з українським фольклором («З пісень на Україні про світову війну 1914–1918 рр.» (1927); «Від частушки до пісні «довгої» (1928) тощо) та українською етнографією («П. О. Куліш — етнограф» (1919); «Судьба етнографії на Україні в 1917–1925 гг.» (1926) тощо).

Учений брав участь у діяльності Української академії наук (УАН) (із 1921 р. — Всеукраїнська академія наук (ВУАН). У 1921–1927 рр. А. Лобода очолював Етнографічну комісію при ВУАН. У листопаді 1922 р. увійшов до складу новоствореної Київської комісії краєзнавства [21, с. 4–5]. 13 лютого 1922 р. А. Лободу було обрано академіком ВУАН зі спеціальності етнографія. У 1923–1925 р. він був віце-президентом ВУАН. У 1923 р. учений очолив секцію літератури Київської науково-дослідної кафедри мовознавства, був обраний членом Центрального бюро краєзнавства при Російській АН. У 1924 р. А. Лободу було обрано дійсним членом філологічної секції Наукового товариства імені Шевченка. Протягом тривалого часу був секретарем Історичного товариства Нестора-літописця. А 1 грудня 1924 р. став членом-кореспондентом АН СРСР [6, спр. 153].

А. Лобода був засновником і у 1925–1930 рр. головним редактором журналу «Етнографічний вісник». Його дослідження були серед перших друкованих матеріалів видання. Зокрема, у статті «Сучасний стан і чергові завдання української етнографії» (1925), що увійшла до першого числа часопису, вчений наголошував потребу наукових

досліджень із нових методологічних позицій і необхідність критичного перегляду всієї наявної наукової спадщини. А. Лобода був одним із перших науковців у ВУАН, хто у своїх дослідженнях звернувся до фольклору як важливого історичного джерела.

За роки діяльності в ВУАН А. Лобода неодноразово виступав із доповідями, зокрема «Голод в українській усній словесності» (1922), «До літературної історії «Записок о южной Руси» Куліша» (1922), «Український елемент у творчості Короленка» (1922), «Фольклорний матеріал у працях Лазаревського» (1922), «А. Н. Островський і його часи» (1923), «Твори Шевченка рідною і чужою мовами» (1923) [7, с. 550].

Завдяки своїй активній діяльності він був обраний почесним членом Історичного товариства імені Нестора-Літописця [6, спр. 133], етнографічної секції Чернігівського українського наукового товариства [6, спр. 131], Дніпропетровського краєзнавчого наукового товариства [6, спр. 130], Московської секції Російської академії історії матеріальної культури [6, спр. 138] та дійсним членом «Общества любителей естествознания, антропологии и этнографии» [6, спр. 195] і філологічної секції Наукового товариства ім. Т. Шевченка [6, спр. 193]. А в 1927 р. діяльність академіка А. Лободи було відзначено Великою золотою медаллю Російського географічного товариства за значний внесок в українське народознавство та розвиток краєзнавчого руху [6, спр. 128]. У відповідь А. Лобода надіслав подяку, де зазначив, що розцінює дану нагороду як відзнаку не тільки його роботи, а й праці всієї Етнографічної комісії [6, спр. 2].

Учений був нагороджений також орденами Анни (3-го (1906), 2-го (1912) ступенів) та Станіслава (3-го (1902), 2-го ступенів (1909). [6, спр. 210, 211, 212, 213]

Загалом, за життя А. Лобода опублікував близько 100 праць щодо історії української та російської фольклористики і східнослов'янського героїчного епосу, а також низку розвідок, присвячених окремим постатям, зокрема М. Максимовичу, В. Антоновичу, М. Дашкевичу. Також в особовому фонді зберігаються нотатки та рукописи статей ученого, у яких розглядаються такі постаті, як Т. Шевченко [6, спр. 33], П. Куліш [6, спр. 25], М. Гоголь [6, спр. 7, 8, 29], Ф. Достоєвський [6, спр. 32], С. Городецький [6, спр. 18], О. Кольцов [6, спр. 1], В. Шекспір [6, спр. 14, 16, 23].

Існують два опубліковані списки друкованих праць А. Лободи. Один було укладено та приурочено до 30-ліття наукової діяльності вченого і він охоплює 1894–1924 рр. Інший розміщено на сторінках «Известий АН СССР — Отделение общественных наук» після некрологу, написаного В. Перетцом, і він містить дані за 1894–1929 рр.

На початку ХХ ст. в Україні важливе значення для розвитку науки та культури мали україномовні лекції. У 1906 р. професори Харківського університету М. Сумцов та Одеського (Новоросійського) університету О. Грушевський були першими викладачами, які почали читати лекції українською мовою. Згодом такі лекції були заборонені владою. Проте у 1908–1909 рр. професор А. Лобода викладав українською мовою курс «Історія малоруської літератури» в Київському університеті та на Київський вищих жіночих курсах. Це було можливо завдяки підтримці В. Перетца, який із 1903 р. був професором Київського імперського університету Св. Володимира [10, с. 135]. Як зазначав А. Лобода, у нього відразу склалися гарні стосунки з ним, а відносини з іншими викладачами факультету навпаки сильно погіршилися через українство [1].

Із перших днів роботи в Київському імперському університеті Св. Володимира А. Лободі доводилося викладати різноманітні як загальні, так і спеціальні курси. Перший курс лекцій, який викладав учений, була історія російської мови зі вступною лекцією «Русский язык и его южная ветвь» [13]. Для його підготовки А. Лобода використав широку джерельну базу, зокрема праці М. Максимовича, І. Срезневського, О. Потебні, М. Погодіна, П. Житецького, О. Соболевського.

А. Лобода був автором підручника «Лекции по истории новой русской литературы» (1909, 1910, 1912, 1913)¹ та посібника «Лекции по народной словесности» (1910, 1912)². Він також першим почав читати окремих курс із української літератури, зокрема, зберігся «Конспект лекции по истории малорусской литературы, читанный на высших женских курсах в Киеве в 1907–1908 акад. г.» (1908) [12].

Доцільно розглянути ці праці докладніше. У курсі «Лекции по истории новой русской литературы» А. Лобода розглянув і проаналізував твори таких представників російської літератури, як В. Тредіаковського (1703–1769), А. Кантемира (1708–1744), М. Ломоносова (1711–1765), О. Сумарокова (1717–1777). Безпосередньо від розгляду творів, він переходив до розгляду тих факторів, що зумовлюють твор-

¹Див.: *Лобода А. М. Лекции по истории новой русской литературы* / А. М. Лобода. – Киев : Изд. студ. филолог. фак-та ун-та Св. Владимира ; Тип. И.И. Чоколова, 1909. – 193 с.; *Те саме.* – Киев : Изд. студ. историко-филолог. фак-та ун-та Св. Владимира ; Тип. К.В. Андрусича. Ч. 1 (XVIII-й век). – 1910. – 224 с.; *Те саме.* – Киев: Изд. студ. ист.-фил. фак. ун. слуш. Выс. женск. курсов ; Тип., хромо-литогр. и нотопечат. И. И. Чоколов. – Ч. 1 (XVIII-й век). – 1912. – 218 с.; *Те саме.* – 1913. – 218 с.

²Див.: *Лобода А. М. Лекции по народной словесности* / А. М. Лобода. – Изд. студ. истор.-фил. ф-та Ун-та Св. Влад. (на правах рукописи). – Киев : Тип. К. В. Андрусича, 1910. – 119 с.; *Те саме.* – Киев : изд. слушательниц Киев. высш. жен. курсов ; Тип. хромо-литогр. и нотопеч. И.И. Чоколова, 1912. – 135 с.

чість поета, його вибір теми. У даному курсі лекцій учений також дослідив історію розвитку сентименталізму в Європі та розглянув історію епічної поезії, лірики та драми в другій половині XVIII ст. Особливу увагу А. Лобода приділив появі сатиричних журналів і виникненню періодичної преси на початку XVIII ст.

Посібник «Лекции по народной словесности» став одним із перших посібників із фольклористики в Україні, у якому було зібрано значний узагальнюючий матеріал із найдавніших часів. Зокрема А. Лобода розглянув та охарактеризував різні види усної народної поетичної творчості, виокремив обрядові пісні, билини, історичні пісні, думи, казки, прислів'я, приказки, загадки. Учений зазначав, що при вивченні творів народної словесності потрібно звертатися до обрядів, оскільки вони взаємопов'язані. Проте, на його думку, на відміну від етнографа, для дослідника народної словесності обряд не повинен бути самостійним предметом вивчення, оскільки слугує для того, щоб зрозуміти суть, значення та характер тих образів народно-поетичних творів, які з ним пов'язані [15, с. 27].

У конспекті лекцій ученого з історії української літератури («Конспект лекции по истории малорусской литературы, читанных на высших женских курсах в Киеве в 1907–1908 акад. г.») [12] А. Лобода розглянув літературну діяльність І. Котляревського, П. Куліша, М. Максимовича, М. Костомарова, А. Метлинського, Г. Квітки-Основ'яненко, Т. Шевченка. Вчений також розповів про книжкові традиції в Україні в XVIII ст. і російський літературний вплив серед різних прошарків українського суспільства.

Він називав очевидним той факт, що наприкінці XVIII ст. спостерігалася криза старої української літературної традиції, що мала два шляхи вирішення. Або остаточне зникнення української літератури, або її трансформація на нових засадах, які могли б оживити та зробити її конкурентно спроможною російській літературі. Перший варіант був неможливим, оскільки це означало б повний розрив зі своїм минулим. Тому залишався другий варіант — реорганізація старої української літератури, що, на думку А. Лободи, і зробив І. Котляревський [12, с. 6].

Учений писав, що сама літературна манера І. Котляревського не була новою в українській літературі. Він замінив старі прості літературні форми новими: вірш — на бурлескно-травестійну поему, інтермедію — на комедійну оперу. І таким чином старі літературні форми були подані по-новому. А. Лобода відзначав, що нові літературні форми, представлені І. Котляревським, були не тільки популярними на той час, а що в них був широко представлений народний елемент [12, с. 7-8]. А. Лобода також писав, що російська

література не створила особливої української школи, проте неодноразово запозичувала мотиви з українського народно-поетичного багатства [12, с. 56].

Навчальні посібники, підручники та курси лекцій А. Лободи, які були надруковані для потреб студентів, були популярними у свій час і вирізнялися серед інших аналогічних видань багатим фактичним матеріалом, який вдалося зібрати вченому, та новими підходами до вивчення джерел.

У педагогічній діяльності з перших днів роботи в Київському імперському університеті імені Св. Володимира А. Лобода приділяв велику увагу практичним заняттям студентів. Учений стверджував, що у навчанні паралельно з аудиторними заняттями потрібні також і практичні заняття студентів, зокрема написання рефератів, творів тощо. Для самостійного вивчення він пропонував такі теми, як «Мотиви українських дум», «Старовинні українські вірші», «Південно-слов'янський вплив в українських думках і піснях», «Побудова та сюжети південно-російської драми XVII–XVIII ст.» тощо [6, спр. 39].

Учений зазначав, що курси лекцій, присвячені літературознавству, повинні мати практичний характер, охоплювати всі питання, пов'язані з літературними творами, а не розвивати одну певну теорію. Це зумовлено, на його думку, «як необхідністю підготовки майбутніх науковців, так і станом самої науки, яка ще розвивається і залишається в незакінченій формі» [6, арк. 3]. А. Лобода вважав, що викладач не може обмежуватися знанням окремих аспектів літератури, а повинен мати уяву про характерні особливості літературного твору та його структуру, історію розвитку літератури та сучасні досягнення [6, спр. 27, арк. 1].

Наукові праці, які виконували студенти під його керівництвом, були відзначені золотими та срібними медалями. Серед вихованців А. Лободи В. Гіппіус, М. Гудзій, С. та В. Маслови, В. Петров, П. Попов, О. Раєвський та інші [22, с. 432].

Підсумовуючи, маємо визнати, що А. Лобода був і залишається вагомою постаттю української науки та культури кін. XIX – поч. XX ст. Він зробив помітний внесок у розвиток української етнографії, фольклористики, літературознавства, які були пріоритетними напрямками його наукових досліджень. А. Лобода став одним із організаторів краснавчого руху в Україні, одним із перших академіків ВУАН та одним із ініціаторів повторного відкриття Київських вищих жіночих курсів (із 1906 р. — професор курсів). Також він був одним із небагатьох тогочасних дослідників, хто у своїй науковій роботі дотримувався принципів вивчення фольклору на історичних засадах.

- 1 Академик Андрей Митрофанович Лобода [Текст] // Вечерний Киев. – 1928. – 17 февр. – С. 3.
- 2 Академік Андрій Лобода (1894–1924) [Текст] : Короткий життєпис й список наукових праць. – Київ : Друк Української Академії Наук, 1924. – 15 с. : порт. – Окремий відбиток: Записки Історично-філологічного відділу ВУАН, Київ, 1924.
- 3 Видатні вчені Національної Академії наук України: Особові архівні та рукописні фонди академіків і членів-кореспондентів у Національній бібліотеці України ім. В. І. Вернадського (1918–1998) [Текст]: путівник / НАН України, Нац. б-ка України ім. В.І. Вернадського, Ін-т рукопису, Ін-т архівознавства ; редкол.: О. С. Оніщенко (голова), В. Г. Врублевський, С. Г. Даневич [та ін.]; [укладачі: О. С. Боляк, Т. І. Воронкова, С. Г. Даневич та ін.]. – Київ, 1998. – 306 с.
- 4 *Дмитрієв В. С.* Лобода Андрій Митрофанович [Текст] / В. С. Дмитрієв, І. І. Тищенко // Історичний факультет Київського національного університету імені Тараса Шевченка: минуле й сьогодення (1834–2004 рр.). – Київ : «Прайм-М», 2004. – 356 с.
- 5 Енциклопедія історії України: [у 10 т.] [Текст] / [НАН України, Ін-т історії України] ; ред. рада: В. М. Литвин (голова), В. М. Геєць, Л. В. Губерський [та ін.] ; редкол.: В. А. Смолій (голова) [та ін.]. – Київ, 2009. – Т. 6: Ла - Мі / [Н. С. Абашина, А. С. Аблов, С. В. Абросимова та ін.]. – 784 с.
- 6 ІР НБУ, ф. 37, од. зб. 238.
- 7 Історія Академії наук України. 1918–1923 [Текст]: документи і матеріали / АН України, Ін-т укр. археографії, Центр. наук. б-ка ім. В. І. Вернадського, Ін-т архівознав., Ін-т рукопису; упоряд. В. Г. Шмельов [та ін.]; відп. ред. П. С. Сохань. – Київ : Наукова думка, 1993. – 376 с.
- 8 Історія Академії наук Української РСР [Текст] : у 2 кн. / [редкол.: Б. Є. Патон (гол. ред.) [та ін.]. – Київ : УРЕ. – Кн. 2. – 1967. – 728 с.
- 9 Історія Академії наук Української РСР [Текст] / Акад. наук Укр. РСР ; редкол.: Б. Є. Патон (голов. ред.) [та ін.]. – Київ : Наукова думка, 1982. – 858 с.
- 10 Історія Київського університету [Текст] : монографія / [І. В. Верба, О. В. Вербовий, Т. Ю. Горбань та ін. ; редкол.: Л. В. Губерський (голова) та ін. ; ред. рада: Л. В. Губерський (голова) та ін.] ; М-во освіти і науки України, Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. – Київ : Київський університет, 2014. – 895 с.
- 11 *Клименко І. В.* Лобода Андрій Митрофанович [Текст] / І. В. Клименко // Особові архівні фонди Інституту рукопису : путів-

- ник/ [О. С. Боляк, С. О. Булатова, Т. І. Воронкова, С. Г. Даневич, Л. А. Дубровіна та ін.] ; НАН України, НБУ ім. В. І. Вернадського. – Київ : [Б. в.], 2002. – 757 с.
- 12 *Лобода А. М.* Конспект лекції по истории малорусской литературы, читанных на высших женских курсах в Киеве в 1907–1908 акад. г. [Текст] / А. М. Лобода. – Киев, 1908. – 137 с.
  - 13 *Лобода А.* Русский язык и его южная ветвь : (вступительная лекция, читанная 26 января .) [Текст] / А. Лобода. – Университетские известия. – № 3. – Ч. II. – 1898. – С. 1–14.
  - 14 *Лобода А. М.* Банович Страхиныя : материалы для изучения южно-славянского эпоса [Текст] / А. Лобода.. – Киев: Тип. Имератоского ун-та Св. Владимира (В. И. Завадского), 1894. – 45 с. – отд. оттиск: Университетские известия, 1894, № 1, ч. 2, с. 1–45
  - 15 *Лобода А. М.* Лекции по народной словесности [Текст] / А. Лобода. – Изд. студ. истор.-филол. ф-та Ун-та Св. Влад. (на правах рукописи). – Киев : Тип. К. В. Андрусича, 1910. – 119 с.
  - 16 *Лобода А. М.* Русский богатырский эпос [Текст] / А. Лобода. – Киев : Тип. ун-та Св. Владимира В.И. Завадского, 1896. – 236 с.
  - 17 *Музиченко С.* Андрій Лобода [Текст] / С. Музиченко // Народна творчість та етнографія. – 1971. – № 3. – С. 74–77.
  - 18 *Перетц В. М.* А. М. Лобода (некролог) [Текст] / В. М. Перетц // Известия АН СССР. – 1931. – № 5. – С. 517–522.
  - 19 *Попов П. М.* Академік А. М. Лобода як фольклорист [Текст] / П. М. Попов // Народна творчість та етнографія. – 1959. – № 2. – С. 62–68.
  - 20 *Тимошик М. С.* Її величність — книга: Історія видавничої справи Київського університету 1834–1999 [Текст] / М. С. Тимошик. – Київ : Наша наука і культура, 1999. – 308 с.
  - 21 *Тронько П. Т.* Історичне краєзнавство на Україні у 20–30-х роках [Текст] / П. Т. Тронько // Репресоване краєзнавство. – Київ, 1991. – С. 4–5.
  - 22 *Чабан М. П.* Андрій Лобода [Текст] / М. П. Чабан // Птахи з гнізда Придніпров'я. – Дніпропетровськ: ВАТ «Дніпрокнига», 2005. – С. 428–436.
  - 23 *Швидько Г. К.* Катеринославський слід академіка Андрія Лободи [Текст] / Г. К. Швидько // Наддніпрянська Україна: історичні процеси, події, постаті. – Вип. 10. – 2012. – С. 183–193.
  - 24 *Швидько Г.* Михайло Комаров і Катеринославщина: монографія [Текст] / Г. Швидько ; М-во освіти і науки України, молоді та спорту України, Держ. ВНЗ “Нац. гірничий ун-т”, Нац. спілка краєзнавців України. – Дніпропетровськ : НГУ, 2011. – 227с.

REFERENCES

- 1 *Akademik Andrey Mitrofanovich Loboda* [Academician Andrey Mitrofanovich Loboda]. (1928). Vecherniy Kiev, 17, 3. [in Russian].
- 2 *Akademik Andrii Loboda (1894–1924): Korotkyi zhyttiepys i spysok naukovykh prats* [Academician Andrey Loboda (1894–1924): A short biography and a list of scientific papers]. (1924). Kyiv: Druk Ukrain-skoi Akademii Nauk. [in Ukrainian].
- 3 *Prominent scientists of the National Academy of Sciences of Ukraine: the person archival and manuscript funds academicians and corresponding members of the National Library of Ukraine. Vernadsky (1918–1998): a guide*. [Vydatni vcheni Natsionalnoi Akademii nauk Ukrainy: Osobovi arkhivni ta rukopysni fondy akademikiv i chleniv korespondentiv u Natsionalnii bibliotetsi Ukrainy im. V. I. Vernad-skoho (1918–1998): putivnyk]. (1998). Kyiv. [in Ukrainian].
- 4 Dmytriiev, V. S., Tishchenko, I. I. (2004). *Loboda Andrii Mytrofanovych* [Loboda Andrew Mitrofanovich]. In *Faculty of History of Kyiv National Taras Shevchenko University: Past and Present (1834–2004)* [Istorychnyi fakultet Kyivskoho natsionalnogo univer-sytetu imeni Tarasa Shevchenka: mynule y sohodennia (1834–2004)] (p. 237). Kyiv: Praim-M. [in Ukrainian].
- 5 *Encyclopedia of History of Ukraine* [Entsyklopediia istorii Ukrainy: [10-th.]. (2009). (Vol. 6). Kyiv. [in Ukrainian].
- 6 IM VNLU, f. 37, st. un. 238. [in Russian].
- 7 *History of the Academy of Sciences of Ukraine. 1918–1923: Documents and Materials* [Istoriia Akademii nauk Ukrainy. 1918–1923: dokumenty i materialy]. (1993). Kyiv: Naukova dumka. [in Ukrainian].
- 8 *History of the Academy of Sciences of the Ukrainian SSR: In 2 books*. [Istoriia Akademii nauk Ukrainiskoi RSR : u 2 kn.]. Book 1, (1967). Kyiv: URE. [in Ukrainian].
- 9 *History of the Academy of Sciences of the Ukrainian SSR* [Istoriia Akademii nauk Ukrainiskoi RSR]. (1982). Kyiv: Naukova dumka. [in Ukrainian].
- 10 *History of Kyiv University: monograph* [Istoriia Kyivskoho univer-sytetu: monohrafiia]. (2014) Kyiv: Kyivskiy universytet. [in Ukrainian].
- 11 Klymenko, I. V. (2002). *Loboda Andrii Mytrofanovych* [Andrey Mitrofanovich Loboda]. In *Osobovi arkhivni fondy Instytutu rukopysu : putivnyk* [Persons archival records Institute of Manu-scripts: A Guide]. (Pp. 324–326). Kyiv. [in Ukrainian].
- 12 Loboda, A. (1908). *Konspekt lekcii po istorii malorusskoj literatury*,

- chitannyh na vysshih zhenskih kursah v Kieve v 1907–1908 akad. g.* [Synopsis of lectures on the history of literature reading on Kiev higher courses for women in 1907–1908]. Kyiv. [in Russian].
- 13 Loboda, A. (1898). *Russkij jazyk i ego juzhnaja vetv' : (vstupitel'naja lekcija, chitannaja 26 janvarja 1898 g.)* [Russian language and southern branch (introductory lecture, read the January 26, 1898)]. *Universitetskie izvestija* [University news], 3 (2), 1–14. [in Russian].
  - 14 Loboda, A. (1894). *Banovich Strahinja : materialy dlja izuchenija juzhno-slavjanskogo jeposa* [Banovic Strahinja: materials for the study of South Slavic epic]. *Universitetskie izvestija* [University news], 1 (2), 1–45. [in Russian].
  - 15 Loboda, A. M. (1910). *Lekcii po narodnoj slovesnosti* [Lectures on folk literature]. Kyiv: Tip. K. V. Andrusicha. [in Russian].
  - 16 Loboda, A. M. (1896). *Russkij bogatyrskiy epos* [Russian heroic epos]. Kyiv: Tip. Un-ta sv. Vladimira V. I. Zavadskogo. [in Russian].
  - 17 Muzychenko, S. (1971). *Andrii Loboda* [Andrey Loboda]. *Narodna tvorchist ta etnografii* [Folk art and ethnography], 3, 74–77. [in Ukrainian].
  - 18 Peretts, V. M. (1931) *A. M. Loboda (nekroloh)* [A. M. Loboda (obituary)]. *Izvestyia AN SSSR* [Proceedings of the Academy of Sciences of the USSR], 5, 517–522. [in Russian].
  - 19 Popov, P. M. (1959). *Akademik A. M. Loboda yak folklorist* [Academician A. Loboda as folklore]. *Narodna tvorchist ta etnografii* [Folk art and ethnography], 2, 62–68. [in Ukrainian].
  - 20 Tymoshyk, M.S. (1999). *Yii velychnist — knyha : Istoriia vydavnychoi spravy Kyivskoho universytetu 1834–1999* [Her Majesty — the book: The History of Publishing Kiev University 1834–1999]. Kyiv: Nasha nauka i kultura. [in Ukrainian].
  - 21 Tronko, P. T (1991). *Istorychne kraieznavstvo na Ukraini u 20–30 kh rokakh* [Historic study in Ukraine in 20–30 years]. In *Represovane kraieznavstvo* [Repressed regional studies]. (Pp. 4–5). Kyiv. [in Ukrainian].
  - 22 Chaban, M. P. (2005). *Andrii Loboda* [Andrey Loboda]. In *Ptakhly z hnizda Prydniprovia* [Birds nest of Dnieper]. (Pp. 428–436). Dnipropetrovsk: VAT «Dniproknyha». [in Ukrainian].
  - 23 Shvydko, H. K. (2012). *Katerynoslavskiyi slid akademika Andriia Lobody* [Ekaterynoslavsky trail Academician Andrey Loboda]. *Naddnyprianska Ukraina: istorychni protsesy, podii, postati* [Dnepr Ukraine: historical processes, events, figures], 10, 183–193. [in Ukrainian].

- 24 Shvydko, H. (2011). *Mikhail Komarov and Ekaterinoslavschine: monograph* [Mykhailo Komarov i Katerynoslavshchyna: monohrafiia]. Dnipropetrovsk. [in Ukrainian].

Наукова та педагогічна діяльність Андрія Митрофановича Лободи (до 145-річчя від дня народження академіка).

Патук В. В., кандидат історичних наук, старший науковий співробітник Інституту біографічних досліджень НБУВ (Київ).

Українська біографістика = Biographistica ukrainica. – Київ, 2016. – Вип. 13 – С. 173–188.

На сьогоднішній день дослідження біобібліографії вчених та їх внеску у розвиток української науки та культури є одним із важливих напрямів наукових досліджень.

Стаття присвячена дослідженню життєвого та творчого шляху видатної української постаті — Андрію Митрофановичу Лободі. Увагу зосереджено на його науковій і педагогічній діяльності. Відзначено, що А. Лобода читав курси лекцій з народної словесності, історії російської літератури та української літератури. Встановлено, що його наукові інтереси торкалися фольклористики, етнографії, історії літератури, її теорії та методології.

Відзначено, що важливим напрямом його наукової діяльності були етнографічні та краєзнавчі дослідження. Він був прихильником історичного методу дослідження. Встановлено, що А. Лобода досліджував та викладав фольклор та літературознавство в Київському університеті та Київських вищих жіночих курсах. Його діяльність була тісно пов'язана з такими організаціями, як Всеукраїнська академія наук, Етнографічна комісія ВУАН, Історичне товариство імені Нестора-Літописця та виданнями «Университетские известия» і «Етнографічний вісник», де він був головним редактором.

Значно доповнюють наявну інформацію про А. Лободу документи з особового фонду, що зберігається в Інституті рукопису Національної бібліотеки імені В. Вернадського.

Ключові слова: Андрій Лобода, наукова та педагогічна діяльність, Київський університет, фольклористика, етнографія, наукові товариства.

Scientific and pedagogical activities of Andrey Mitrofanovich Loboda (to the 145 anniversary of the birth of academician)

Patyk V. V., Ph.D, Senior Researcher of Institute of Biographical Research of Vernadsky National Library of Ukraine. (Kyiv).

Ukrainian biographical = Biographistica ukrainica. – Kyiv, 2016. – Vol. 13. – P. 173–188.

Today the research of the bibliography of scientists and their contribution to the development of Ukrainian science and culture is one of the important areas of research.

The article is devoted to the life and career of a prominent Ukrainian figure — Andrey Mitrofanovich Loboda. Attention is focused on his scientific and pedagogical activities. It's noted that A. Loboda taught courses on folk literature, the history of Russian literature and Ukrainian literature. It was found that his research interests focused on folklore, ethnography, history of literature, its theory and methodology.

It is noted that an important area of his research activities were ethnographic and local history research. He was a supporter of the historical method of investigation. It was established that A. Loboda studied and taught folklore and literary studies in the Kiev University and Kiev higher courses for women. His work was closely associated with such organizations as the Ukrainian Academy of Sciences, Ethnographic Commission UAS, Historical Society named after Nestor the Chronicler and publications “University news” and “Ethnographic Journal”, where he was editor.

Much complement the available information about A. Loboda documents of the personal fund, stored at the Institute of Manuscripts of Vernadsky National Library of Ukraine.

Keywords: Andrey Loboda, scientific and pedagogical activities, Kyiv University, folklore, ethnography, scientific societies.

Научная и педагогическая деятельность Андрея Митрофановича Лободы (к 145-летию со дня рождения академика).

Патык В. В., кандидат исторических наук, старший научный сотрудник Института биографических исследований НБУВ (Киев).

Українська біографістика = Biographistica ukrainica. – Киев, 2016. – Вып. 13 – С. 173–188.

На сегодняшний день исследования биобиблиографии ученых и их вклада в развитие украинской науки и культуры является одним из важных направлений научных исследований.

Статья посвящена исследованию жизненного и творческого пути выдающейся украинской фигуры — Андрей Митрофанович Лобода. Внимание сосредоточено на его научной и педагогической деятельности. Отмечено, что А. Лобода читал курсы лекций по народной словесности, истории русской литературы и украинской литера-

туры. Установлено, что его научные интересы касались фольклористики, этнографии, истории литературы, ее теории и методологии.

Отмечено, что важным направлением его научной деятельности были этнографические и краеведческие исследования. Он был сторонником исторического метода исследования. Установлено, что А. Лобода исследовал и преподавал фольклор и литературоведение в Киевском университете и Киевских высших женских курсах. Его деятельность была тесно связана с такими организациями, как Всеукраинская академия наук, Этнографическая комиссия ВУАН, Киевское общество летописца Нестора и изданиями «Университетские известия» и «Этнографический вестник», где он был главным редактором.

Значительно дополняют имеющуюся информацию об А. Лободе документы из личного фонда, который хранится в Институте рукописи Национальной библиотеки имени В. И. Вернадского.

Ключевые слова: Андрей Лобода, научная и педагогическая деятельность, Киевский университет, фольклористика, этнография, научные общества.